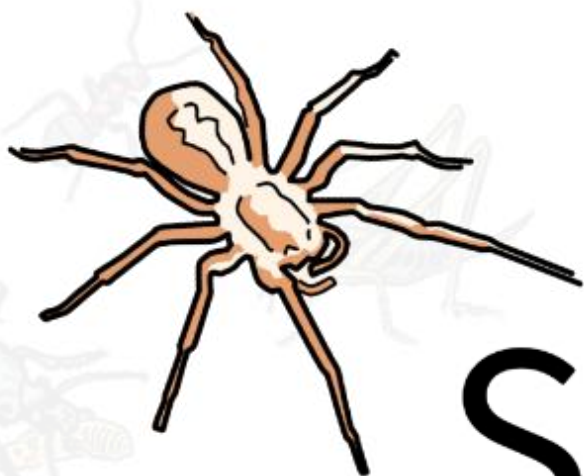
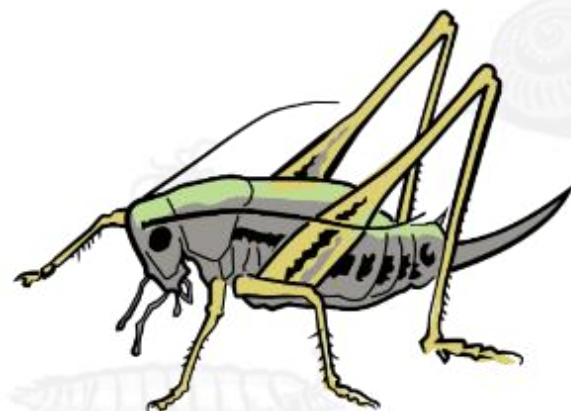

SMÅKRYP

For småtrinnet

Informasjon

Dette ressursheftet er utformet som forberedelse til [Småkryp](#)-prosjektet på Stavanger museum. I småkryp vil elever delta i enkel forskningsbasert aktivitet med innsamling av data (feltarbeid), analyse (telle antall dyr i ulike dyregrupper) for å finne ut mer om gressplenens som levested.

Kompetansemål	Læringsmål	Aktivitet	Læringsutbytte	Viderearbeid
• utforske et naturområde og drøfte bærekraftig bruk av området og beskrive hvordan noen organismer er tilpasset området og hverandre	• Bestemme småkryp til klasser og orden (taxa avhengig av alder) • At vi kan gjøre observasjoner til data gjennom vitenskapelig metode.	• Røkte fangstfeller. • Kvantifisering av data (telle antall dyr). • Se over funnene sammen.	• Bestemmelse og opptelling - artskunnskap. • Forståelse gjennom deltagelse i samtale om resultatene.	• Besøke utstillingen "Vår natur?" for å se mer om lokale naturområder. • Sette opp feller og samle data selv i skolegården. • Hvordan ser en bærekraftig gressplen ut?

Forarbeid

- Bruk ressursheftet og bak inn museumsbesøket i undervisningen. Tematikken er vidtrekkende og kan kobles mot både metodiske deler og teoretiske deler av naturfaget.
- Print ut feltskjema og medbring på museumsbesøket.

Museumsbesøket

På museumsbesøket skal vi se tømme feller fra plener som enten blir klippet (lilla areal i kart under) eller vokser fritt (oransje areal). Fellene har stått åpne i et døgn og samlet bakkelevende småkryp som faller oppi.

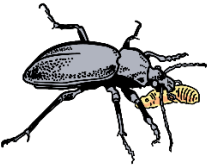
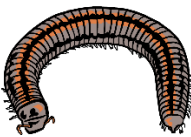
Etter at prøvene er hentet inn, deles dere, elever, inn i 6 grupper og får ansvaret for en prøve hver. Dere skal kategorisere og telle småkrypene i hver prøve. Kategoriene er dyreordener eller klasser som oppgitt i feltskjemaet. Antallet individer av hver gruppe føres inn i feltskjemaet.

Etterarbeid

- Sette av tid til å besøke utstillingen «Vår natur?» som omhandler lokale naturområder og dyrene som finnes der.
- Sette opp fallfeller rundt skolen for å undersøke hvilket dyreliv som finnes der. Finner vi for eksempel flere småkryp i skogen enn i plenen? Sammenlign (tabeller og grafer) med funnene i museumsparken som dere fikk tilsendt.
- Arbeide med å lage/tegne en bærekraftig gressplen/hage.

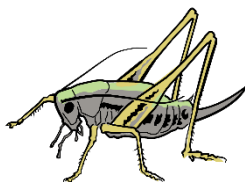
Hva er et småkryp?

Små, levende **virvelløse dyr** som omgir oss. Et virvelløst dyr er dyr uten bein og knokler. For å finne ut hva et småkryp er kan man telle hvor mange **bein** de har. Under er en tabell med informasjon om de vanligste gruppene småkryp.

	Snegler	Meitemark	Insekter	Edderkoppdyr	Skrukketroll	Skolopender	Tusenbein
							
Antall bein	0	0	6	8	14	2 bein på hvert kroppsledd	4 bein på hvert kroppsledd
Rekke	Bløtdyr	Leddormer	Leddyr	Leddyr	Leddyr	Leddyr	Leddyr
Næring	Plantekost. Noen er rovdyr.	Plantekost/ nedbryter	Alt mulig	Alt mulig	Plantekost	Rovdyr	Plantekost

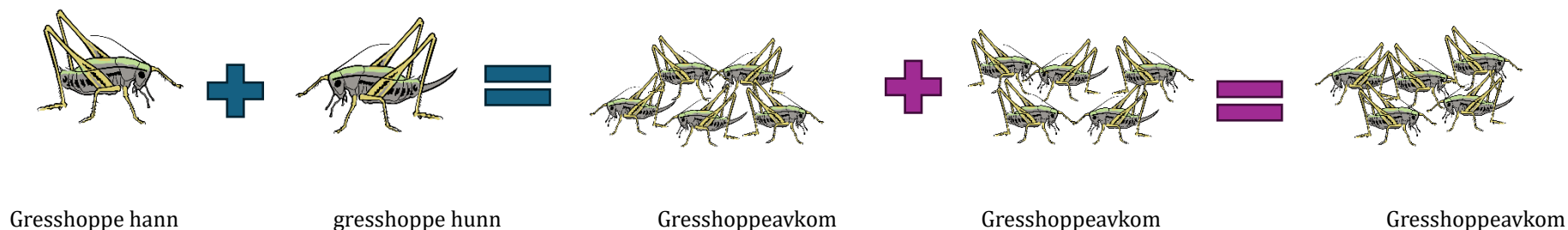
Her er tre vanlige småkryp. Vet dere hvilken gruppe småkryp dette er?

Tell bein og sjekk tabellen ovenfor. Husk at de også kan ha antenner, som stikker ut av hodet. Kan dere navnet på den (arten)?

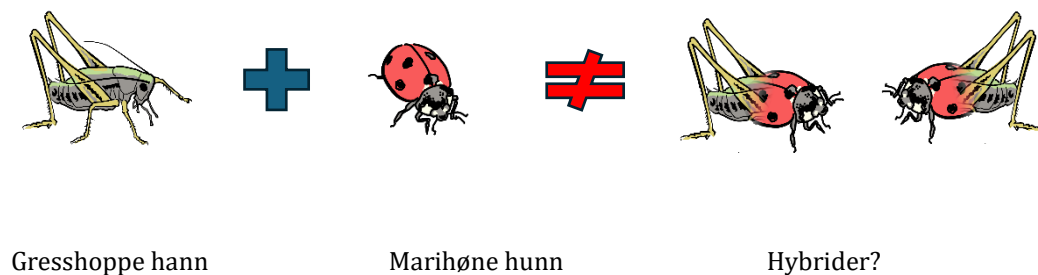

Hva er en art?

Ofte bruker vi begrepet art i naturfaget. Dette er individer som kan få babyer som igjen kan få babyer. For lynggresshopper kan det se slik ut:

Lynggresshoppe og syvprikket mariehøne er to ulike arter. De vil ikke kunne få barn sammen:

PS: visste du at antallet prikker på en mariehøne ikke sier noe om hvor gammel den er? Det forteller oss hvilken art det er. Vi har mariehøner med 2, 5, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 19 og 22 prikker. De som ikke finnes i Rogaland står med rød skrift. Og toprikket mariehøne kan være både rød med svarte prikker og svart med røde prikker...

Hva er et habitat og en nisje?

Stedet vi normalt finner et dyr, altså hvor dyret bor, kaller vi dyrets **habitat**.

HJEM = HABITAT.

Vi finner et dyr på et sted fordi den liker seg der og har god tilgang til mat. Dette er dyrets **nisje**.

NISJE = NISTE HJEMME

Art	Nisje
Dette er et insekt. Det er også en bille. En løpebille. Arten heter lærløper. Den er stor, har lange bein og kan springe raskt. 	Den liker seg i skog. Der er det skygge og fuktig. Skogen er lærløperens habitat. Lærløperen er et rovdyr. Den spiser snegler og meitemark. De liker seg også på fuktige steder i skogen. Dette er lærløperens nisje.

*I skogen lever det også andre dyr som blir spist, konkurrerer eller spiser lærløperen. Alle disse dyrene kaller vi et **dyresamfunn**.*

*Alle disse dyrenes nisjer og hvordan de påvirker hverandre kaller vi et **økosystem**.*

Hva spiser småkrypene?

Småkrypenes nisjer tenker vi ofte på som jobben de har.

Ta en meitemark som eksempel. Den er en nedbryter som gjør om døde plantedeler til jord. Den er på en måte en renholdsarbeider.

Plantespisere

Nedbryter

Plantespiser

Forbruker (rovdyr)

